

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΤΟΥ ΔΟΛΟΥ

Ένα πρωινό, 10 Δεκεμβρίου 1991, ανοίγω το ραδιόφωνο για λίγη πρωινή μουσική. Τυχαίως ακούω μια ανταπόκριση σχετικά με την Ήπειρο. Απαντούσε και περιέγραφε το Ηπειρωτικό τοπίο και τα γεφύρια του ο κ. Πανταζής της 6ης Εφορίας Νεωτέρων Μνημείων Ιωαννίνων.

Σταμάτησα εκεί τη βελόνη και άκουγα την πράγματι ενδιαφέρουσα ομιλία του.

Τότε θυμήθηκα το χωριό μας και τα μοναδικά στο Παγώνι δύο μονότοξα πέτρινα γεφύρια στη Χαράδρα.

Παλαιότερα είχα επισκεφθεί, φωτογραφίσει και αποτύπωμα με τον γιού μου τα δύο γεφύρια και τον νερόμυλο.

Αργότερα είδα την αναπαλαίωση του γεφυριού της Νονούλας που στέκεται παράμερο και έρημο δίχως πρόσβαση στον κοινοτικό ασφαλτόδρομο κρυμμένο ανάμεσα σε βράχους δύσβατους, και τον νερόμυλο —ένα παραδοσιακό μοναδικό κειμήλιο— απογυμνωμένο και αφημένο στην καταστροφή.

Σκεφτόμουν πως μπορεί να αξιοποιηθεί αυ-

τός ο χώρος. Διερωτόμουν πως αυτοί που αποφάσισαν την αναπαλαίωση του ωραίου γεφυριού δεν σκέφθηκαν να ανοίξουν και κάποιο πρόχειρο μονοπάτι 100 περίπου μέτρων και να το συνδέσουν με τον δρόμο.

Τι αξία έχει η αναπαλαίωση αφού δεν μπορείς να πας και να την απολαύσεις;

Στον κοινοτικό δρόμο τοποθετήθηκε μια γαλάζια πινακίδα (κίτρινες τοποθετούνται σε τέτοιες περιπτώσεις) που πληροφορεί στον διαβάτη την ύπαρξή του. Αλλά πως και από πού να πάει εκεί. Δεν φαίνεται τίποτα.

Το καλοκαίρι περπάτησα την ξερή και γεμάτη βράχους μεγαλειώδη κοίτη του ποταμού μεταξύ των δύο γεφυριών. Της Νονούλας και του Λάκκου. Έμεινα κατάπληκτος από τη φυσική ομορφιά, την απότομη και κατακόρυφη ανατολική πλαγιά και την ελκυστική αγριότητα. Ολοπράσινη και σκιερή διαδρομή. Τι κρίμα τέτοια τοποθεσία με μεθυστικό κάλλος και πραγματικό ενδιαφέρον να παραμένει άγνωστη στους λάτρεις και μελετητές της φύσης!

Θυμήθηκα την θαυμαστή λεπτομερή και ιστορική περιγραφή της χαράδρας από τον αξιοσέβαστο και μελετηρό Δάσκαλο και λάτρη του χωριού, του κ. Σπ. Παγούνη. Με πόση γλαφυρότητα και ακρίβεια έχει περιγράψει στα ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ το Λάκκο, τα τοπωνύμια του, τα παλιά μονοπάτια και τις νεραϊδοπηγές, την χλωρίδα και τόσα άλλα.

Μια πράγματι αξιόλογη μελέτη την οποία συνέλεξε σε ολιγοσέλιδο αντίτυπο εμπλουτισμένο με φωτογραφίες από το λάκκο σαν μικρό ιστορικό λεύκωμα.

Είχα διαβάσει και την θερμή παράκληση και αίτησή του, επίσης στα Δολιωτικά, προς διάφορα υπουργεία, υπηρεσίες και συλλόγους για διάσωση και άμεση αξιοποίηση της χαράδρας.

«Φωνή βοώντος εν τη Ερήμω!» Τι κρίμα!! Πότε τέλος πάντων οι ΚΑΡΕΚΛΑΡΙΟΙ της Πολιτείας θα προσέχουν τις απέλπιδες κραυγές και εκκλησίες για σωτηρία τέτοιων ιστορικών μαρτυριών, παράδοσης και φυσικού κάλλους και μέχρι πότε θα κοιμούνται;

Ο χρόνος εργάζεται σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος και της παράδοσης. Ας ακούσουμε

τέλος πάντων τις κραυγές για σωτηρία που βγαίνουν από τα σπλάχνα ανθρώπων που έζησαν σ' αυτούς τους ακριτικούς τόπους και τις αιτήσεις και προτάσεις τους για να διατηρηθεί και σωθεί ο τόπος σε σημείο που οι επερχόμενοι φυσιολάτρες να τον απολαύσουν και να ωφεληθούν.

Τι πρέπει να γίνει; Κάτι πολύ απλό και ολιγοέξοδο. Ας έρθουν πρώτα δυο-τρεις ειδικοί κάποιες υπηρεσίες, ας ρίξουν μια ματιά κι ας μεταφέρουν τις εντυπώσεις και τις γνώμες τους στους προϊστάμενους τους.

Ας επιτραπεί και σε μένα να εκφέρω την ταπεινή μου γνώμη.

Σε πρώτη φάση θα πρέπει να προηγηθεί μια γενική λεπτομερής μελέτη αξιοποίησης της χαράδρας. Να ακολουθήσει ένας πρόχειρος χαλινοστρωμένος δρόμος από τον Κοινοτικό προς το γεφύρι της Νονούλας και από εκεί ακολουθώντας την δυτική πλευρά του φαράγγιου να ανοιχθεί ένα μονοπάτι 1,5 μ. τουλάχιστον φάρδους καθαρό με κλαδεμένα και ξεριζωμένα δένδρα μέχρι το γεφύρι του Λάκκου. Κατά διαστήματα σε κατάλληλα σημεία μπορούν να κατασκευασθούν μερικά πρόχειρα πέτρινα πεζούλια και σε κρημνώδη τμήματα λίγα ξύλινα κάγκελα για προστασία. Από το γεφύρι του Λάκκου ανηφορίζουν δύο διακλαδώσεις. Ένα μονοπάτι προς την Παγωνιανή και ένα προς το Δολό.

Τα γραφικά αυτά μονοπάτια είναι αιωνόβια και όλοι οι Δολιώτες και Παγωνισίοι θα το θυμούνται με δέος. Πρέπει όμως να καθαριστούν, να γίνει αναχωμάτωση και σε μερικά τμήματα κτίσιμο στηριγμάτων και κλάδεμα θάμνων και δένδρων που τα έπνιξαν.

Όταν ανέβεις στα χείλη του φαράγγιου στο «Φρίδν» ή στο «Τσουμπάρι» θα αντικρίσεις το μεγαλείο της χαίνουσας χαράδρας που λέγεται Φαράγγι του Δόλου και παλαιότερα Λάκκος του Κουβαρά.

Δολό και Παγωνιανή το συντομότερο πρέπει να συντονίσουν τις ενέργειές τους και να συνεργασθούν για την πραγμάτωση του πρώτου σταδίου της αξιοποίησης της χαράδρας.

Ένας μικρός περίπατος στο Τσουμπάρι το πρωί ή το δείλινο αποζημιώνει τον επισκέπτη φυσιολάτρη. Εάν εκεί υπάρξει και ένα πρόχειρο

αναψυκτήριο τότε θα είναι κάτι το ανεπανάληπτο, το εξαιρετικό. Αυτός ο μικρός περίπατος των 3-4 χλμ. από γεφύρι σε γεφύρι και στην κορυφή θα προσφέρει στον φυσιολάτρη επισκέπτη και περιπατητή αξέχαστες εικόνες φυσικού κάλλους και άγριου μεγαλείου.

Ο ψήθυρος του ποταμού, το γλυκόλαλημα των πουλιών, το άρωμα των αγριολούλουδων, η οργιάζουσα φύση με τα ποικίλα δένδρα και την δροσερή σκιά είναι μια παραδεισιακή απόλαυση τους καλοκαιρινούς μήνες.

Δεν υποτιμώ την μοναδικότητα του φαράγγιου του Βίκου, αλλά και το Δολιωτικό έχει την δική του ιδιομορφία, μεγαλοπρέπεια και απόλαυση. Η θέαση του είναι πράγματι γοητευτική και καταπληκτική.

Από το γεφύρι του Λάκκου μπορεί να ανοιχθεί ένα μακρύ φιδίσιο μονοπάτι κατά μήκος της χαράδρας μέχρι τους νερόμυλους στα «Παρακάτω». Να διασκεδάζει άλλοτε την ανατολική, άλλοτε την δυτική πλευρά σε κατάλληλα σημεία με πρόχειρες ανεμογέφυρες ή ξυλογέφυρες και να κτιστούν μερικά ψευδοφράγματα όπου θα καλλιεργηθούν πέστροφες.

Η διαδρομή, περνώντας από νεροπηγές, μικρούς καταρράκτες και το άγριο μεγαλείο της, είναι εντυπωσιακή. Τα γάρφαρα και κρυστάλлина νερά, οι κατάφυτες πλαγιές και η μαγεία της φύσης εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη.

Δεν θα ξεχάσω τα παιδικά μου χρόνια που κατεβαίναμε στην «σκοτεινή» για «πλέγες» για ένα δροσερό μπάνιο που το απολαμβάναμε για ώρες και κυνηγούσαμε τα ποταμόψαρα...

Αυτά ήρθαν στον νου μου ακούγοντας την ανταπόκριση του κ. Πανταζή. Τρέφω την ελπίδα ότι κάποτε θα πραγματοποιηθεί αυτό το όνειρο που ότι η φαία ουσία που κατανάλωσε ο κ. Σπ. Παγούνης για την περιγραφή και εξιστόρηση της χαράδρας θα βρει ανταπόκριση και δικαίωση.

Τα Δολιωτικά σ' αυτό το θέμα περιμένουν να φιλοξενήσουν και τις δικές σας σκέψεις, το ενδιαφέρον και τις γνώμες όλων, Δολιωτών και μη που βρίσκονται κοντά ή μακριά.

Ε. Ε. Κουβαράς

Στα «Δολιωτικά» Σας εύχονται

Καλό
Πάσχα

ΤΑ ΝΕΙΑΤΑ, ΟΙ ΓΕΡΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ

Δεν είμαι ούτε ψυχολόγος, ούτε παιδαγωγός, είμαι ένας απλός και μπορεί να πως και αγράμματος άνθρωπος και θέλω να σας γράψω αυτά που νοιώθω και αισθάνομαι για τους σημερινούς νέους. Πιστεύω πως οι νέοι μας, τα παιδιά μας γενικά, δεν βρίσκονται τόσο πολύ μακρινά απ' τη γενιά μας και πως το χάσμα (που πάντοτε υπήρχε), δεν

Του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

είναι τόσο μεγάλο, όσο οι επιτήδευτοι θέλουν να το παρουσιάσουν. Νοιώθω πως ένα μεγάλο χέρι τους έχει αρπάξει και σιγά-σιγά τους απομακρύνει από μας τους γονιούς, και τους σπρώχνει ακριβώς εκεί στο δόκανο που τους έχουν στήσει οι επιτήδευτοι και πέφτουν μέσα, νομίζοντας ότι «η συνενόηση μεταξύ μας είναι αδύνατη». Όμως πρέπει να είναι και κάτι άλλο που φταίει για την απομάκρυνση των παιδιών μας από μας. Ο αιώνας μας έχει δώσει στους νέους μας ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία, με πολλές ανέσεις, πάρα πολλές ελευθερίες, προκειμένου να τους προστατεύσει δήθεν. Δικαιώματα τόσα πολλά, που τους κάνουν να ξεχνούν ότι έχουν εξ ίσου και υποχρεώσεις. Και τα αποτελέσματα φαίνονται πλέον καθαρά, αντί να στηρίζουν τους νέους μας και να τους εξυψώσει, τους παγιδεύει και καθημερινά τους σκοτώνει με τα διάφορα ναρκωτικά και τ' άλλα μέσα του δήθεν

μοντέρνου πολιτισμού της εποχής μας. Και οι νέοι μας σήμερα έχουν τέτοια πεποίθηση ότι τα ξέρουν όλα, τα κάνουν όλα τέλεια και ότι εμείς οι παλιότεροι δεν ξέρουμε τίποτα απ' αυτά και είμαστε πολύ οπισθοδρομικοί και έχουμε πολύ σκουριασμένες ιδέες και παμπάλαια ήθη και έθιμα. Ξεχνούν οι νέοι μας το σοφό εκείνο ρητό που λέει: «ο έξυπνος ζει με την πείρα των άλλων και ο κούτσος με τη δική του».

Και τώρα να πω ελεύθερα τη γνώμη μου για τους νέους, δηλαδή τα παιδιά μας, και όσοι έχουν διαφανίες, περιμένω να μου απαντήσουν μέσω της εφημερίδας μας.

«Λίγη καλή θέληση από μέρους των νέων μας, για να δώσουν την προκατάληψη που τους χωρίζει από μας, και θα πίστευαν και θ' άκουγαν τους κτύπους της καρδιάς, που ακριβώς επειδή τους αγαπάμε πολύ, θέλουμε πάντα την προκοπή τους και να συνηθίζουν πάντα τη ζωή τους με καλές πράξεις και έργα. Όμως καλή θέληση και κατανόηση χρειάζεται και από την πλευρά των μεγάλων. Να συμπεριζόμαστε και το δικό τους κόσμο και συχνά να κάνουμε διάλογο μεταξύ τους. Η ελπίδα ακόμη δεν έχει οβηθεί. Μαζί λοιπόν μεγάλοι, και μικροί, να πολεμήσουμε τον κοινό εχθρό του αιώνα μας, που θέλει να καταστρέψει τους νέους και να τους ξεριζώσει απ' τις ρίζες τους, την θρησκεία τους τα ήθη και τα έθιμα της Πατρίδας μας».

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER

Εγκρίθηκε οριστικά το πρόγραμμα LEADER της ΕΟΚ για τις επαρχίες Παγωνίου και Κονίτσας.

Με την εφαρμογή του προγράμματος LEADER επιδιώκεται η ενίσχυση των παρακάτω δραστηριοτήτων που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της περιοχής:

α) Αξιοποίηση της τοπικής γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής:

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών μονάδων και τη δημιουργία νέων σε επιλεγμένα σημεία (Κεφαλόβρυσος, Ωραιόκαστρο, Κόνιτσα). Πρωταρχικός σκοπός είναι η οργάνωση της εμπορίας σε τοπικό επίπεδο.

β) Μικρές επιχειρήσεις-βιοτεχνίες:

Στόχος είναι η οργάνωση των τοπικών βιοτεχνιών, με έμφαση στις παραδοσιακές δραστηριότητες (υφαντική, χειροτεχνία, ξυλογλυπτική κ.λπ.), που βρίσκονται σε άμεση σχέση με τον τουρισμό.

γ) Ανάδειξη του τουρισμού όλων των μορφών:

Επιδιώκεται η δημιουργία μιας τουριστικής περιόδου, όσο το δυνατόν ευρύτερης, με την ενίσχυση του τουρισμού όλων των ενδιαφερόντων.

Έτσι εκτός από την προβολή των περιοχών φυσικού κάλλους (χαράδρα «Κουβαρά»), ενισχύεται ο ιαματικός τουρισμός (Αμύραντος, Καβάσιλα), ο αγροτουρισμός (φάρμες στο Παγώνι), η θρηματοπονία (εκτροφεία στο

Παγώνι και στο Μπουραζάνι Κόνιτσας), ο χειμερινός τουρισμός (Δίστρατο Κόνιτσας) κ.λπ., ενώ για την ενίσχυση αυτών προτείνεται η δημιουργία της απαιτούμενης υποδομής που συνίσταται στην ύπαρξη των απαραίτητων καταλυμάτων.

δ) Πολιτισμός:

Αυτή η δραστηριότητα λειτουργεί ενισχυτικά είτε σε σχέση με τον τουρισμό, είτε για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Προτείνεται η αξιοποίηση και προβολή των υπαρχόντων μνημείων όλων των εποχών (Παλαιόπυργος-Μερόπη, Ιερά μονή Μολυβδοσκεπάστου), η δημιουργία λαογραφικών μουσείων (Παγωνιανή, Κεφαλόβρυσος, Κόνιτσα, Μάζια), η αξιοποίηση υφιστάμενων παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων σαν κέντρα οργάνωσης πολιτιστικών δραστηριοτήτων και ύπαρξης κέντρων ενημέρωσης (Δελβινάκι, Αναγνωστοπούλου-Ίδρυμα Κόνιτσας) και η ενίσχυση της διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων.

ε) Κατάρτιση:

Με την διενέργεια ταχύρρυθμων μαθημάτων θα επιτευχθεί ο υψηλότερος βαθμός κατάρτισης του προσωπικού σε ό,τι αφορά τις νέες συνθήκες, η διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και η ενημέρωση των επαγγελματιών σε θέματα που αφορούν την δραστηριότητά τους.

Με το πρόγραμμα LEADER

Συνέχεια στη 2η σελ.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ξανόρχισαν οι εργασίες στο καφενείο

Μετά το χειμωνιάτικο διάλειμμα ξανόρχισαν οι εργασίες στο καφενείο. Τα μέλη της επιτροπής συνεδράσαν στο χωριό έναν τον μέχρι τότε απολογισμό των εργασιών και υπολογίζοντας τα υπόλοιπα χρήματα του ταμείου τους, μετά και από τις νέες δωρεές, ιεράρχισαν τις υπόλοιπες εργασίες. Ανέθεσαν σε ειδικά συνεργεία τα σκουπίσματα, τις ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις, τα κουφώματα και τα νταβάνι. Απομένουν όμως αρκετές ακόμη εργασίες όπως πατώματα, χρώματα, κάγκελα, γυτολάτια, είδη υγιεινής κ.λπ. Πιστεύουμε πως θα συνεχίσουν οι προσφορές ώστε αν όχι το Πάσχα τουλάχιστον στο πανηγύρι να είναι έτοιμο. Σας υπενθυμίζουμε ότι τα χρήματα μπορείτε να τα στέλνετε στο Δολό στον Πρόεδρο της Κοινότητας ή στο Γιώργο Ντόντη και στα Γιάννινα στον πρόεδρο του Συλλόγου.

Το κόψιμο της πίτας

Διατηρώντας το έθιμο της κοπής της πίτας, ο συλλόγος μας διοργάνωσε για το σκοπό αυτό, σε κέντρο της πόλεως των Ιωαννίνων, συνεστίαση. Όλοι σχεδόν οι Δολιώτες από τα Γιάννινα και οι νέοι από το χωριό (65 άτομα) ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα. Η ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε ήταν πολύ ζεστή και ευχάριστη. Πολύ κέφι και αστα-

μάτητος χορός ακολούθησε το φαγοπότι. Την πίτα έκοψε ο πρόεδρος του χωριού, μας αφού προηγουμένως χαιρέτησε τους παρευρισκόμενους.

Συνέχεια στη 2η σελ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1992

« Δ Ο Λ Ι Ω Τ Ι Κ Α »

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ ΔΟΛΙΩΤΙΣΣΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΣΤΑΡΑΣ

Πέρασε ένας χρόνος από την θλιβερή εκείνη ημέρα στις 13 Μάρτη όταν η καμπάνα της εκκλησίας μας χτύπησε λυπητικά και μαθεύτηκε το πικρό μαντάτο «ο θάνατος του μπάμπη Κώστα».

Ο θάνατός του, μέσα σ' ένα χρόνο, άφησε δυσαναπλήρωτο κενό που φαίνεται σε καθημερινή φάση στο χωριό μας.

Πριν όμως πω ό,τιδήποτε για τον μπάμπη Κώστα θα αναφερθώ με συντομία στον ερχομό του Κωσταρά στο Δολό.

Τα χρόνια της αναστάσεως του χωριού μας από τον εμφύλιο πόλεμο γύρισαν πάλι στα σπίτια τους πολλοί λίγοι Δολιώτες. Τόσο αυτοί όσο και οι ξενιτεμένοι κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες να διατηρηθεί το χωριό.

Χρόνο τον χρόνο όμως ο πληθυσμός του χωριού μας λιγόστευε. Έπρεπε κάτι να γίνει να ενδυναμώσει το χωριό μας.

Ο ερχομός πολλών ξένων οικογενειών τότε, ήταν σανίδα σωτηρίας και έδωσε πνοή ζωής στο χωριό.

Τέτοιοι ήταν και ο ερχομός του Κωσταρά εκείνη την ημέρα στις 24 Μαρτίου του 1954.

Ξεκίνησε μέσα στην άνοιξη από το Κρυφοβό με την οικογένειά του που αριθμούσε εννιά παιδιά, αυτός και η γυναίκα έντεκα άτομα.

Γέμισε το χωριό από ζωή. Φωνές, χαρές κλάματα και γέλια στο σπίτι της μάλε Φροσύνως, που ο αντίπαλος του λάσκου τις έφτανε από την πέρα άκρη.

Ήθελε στο Δολό γεμάτος νειάτα, όρεξη για δουλειά, με πολλά όνειρα και ελπίδα για μια καλύτερη ζωή.

Ο μπάμπη Κώστας αγάπησε το χωριό περισσότερο και από τον τόπο που γεννήθηκε.

Πρόσφερε πολλά στο χωριό μας τόσο σαν κοινοτικός σύμβουλος επί 17 χρόνια και περισσότερα σαν Πρόεδρος επί 8 χρόνια.

Υπομονετικός, εργατικός, τίμιος και πολύ καλός οικογενειάρχης ανάρτησε τα πολλά παιδιά του και τα άφησε στη ζωή με το όνομα του καλού πατέρα.

Με το θάνατό του όλοι μας, τόσο οι Δολιώτες, όσο και οι φίλοι του Δολού, καταλάβαμε πόσο αξίζει ο Κωσταράς για το Δολό.

Μετά από πολλές δουλειές που στο πέρασμα της ζωής του έκανε πήρε και το καφενείο του χωριού, που εκτός από καφενείο το είχε και μπακά- λικο.

Στο μπακάλικο αυτό το ένα και μοναδικό βρι-

σκαμε ο κάθε ένας μας τα διάφορα είδη μπακαλικής χωρίς να έχουμε τον φόβο μήπως μείνουμε από κάτι. Ότι ήθελες θα το βρούσες στον Κωσταρά, που κάθε Δευτέρα με χιόνια, βροχές, κρύα, πήγαινε στα Γιάννενα να ψωνίσει. Δεν ήθελε να βλέπει άδεια ράφια και άδεια ψυγεία.

Το καφενείο δε πάντα ανοιχτό χειμώνα καλοκαίρι ακόμη και περασμένη ώρα, όταν στα άλλα χωριά δεν κυκλοφορούσε ψυχή το καφενείο μας με αναμμένα τα φώτα σου έδινε μια χαρούμενη αίσθηση, που σε έκανε να φωνάζει «το Δολό ζει χάρη στον Κωσταρά».

Ο κάθε ξένος που ερχόταν στο χωριό γνώριζε πως ο Κωσταράς είναι ανοιχτός όπως συνήθιζε να λέγεται και θα πει ένα καφέ ή μια ρακί.

Πολλοί φίλοι του από τα γύρω χωριά ξεκινούσαν για την συντροφιά του και μόνο.

Ολιγομίλητος πάντα εξυπηρετικός και αγαπητός σε όλους.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέρω πως ο μπάμπη Κώστας ήταν ο καλύτερος παιδαγωγός για τα παιδιά που ζούσαν και μεγάλωσαν στο χωριό και τούτο δεν είναι σχήμα λόγου.

Έχοντας εμπιστοσύνη στα παιδιά αυτά τα άφηνε μόνο τους να ανοίγουν το συτάρι που είχε τα χρήματα να πληρώσουν ότι αγόραζαν, πάλι μόνο τους να πέρνουν και τα ρέστα τους ενώ αυτός καθόταν αμέριμνος και κοιμόταν στον ήλιο.

Συνέβαλε με τον τρόπο αυτό τα παιδιά αυτά να μη μάθουν στην πονηρία και να γίνουν τίμιοι άνθρωποι και πολλές φορές τ' ακούς, τώρα που μεγάλωσαν πια, να λένε μας «έμαθε ο παππούς ο Κωσταράς».

Ήταν τότε η αγάπη του για το καφενείο, που την περισσότερη ημέρα την περνούσε εκεί και ήταν ολόκληρη η ζωή του.

Θυμάμαι όταν τα ανοιξιάτικα μεσημέρια όλοι ξεκουράζονταν ο μπάμπη Κώστας καθισμένος κάτω από τον ίσιο της μουριάς σφιζόταν την κότσα του απολαμβάνοντας τον χαρακτηριστικό ήχο τσάκ, τσάκ, τσάκ μαζί με το κελόδημα των πουλιών στο κυπαρίσι. Κάθε φορά που περνάω από εκεί σκέπτομαι αν ζούσε ο μπάμπη Κώστας και έβλεπε την σημερινή κατάσταση και αν μπορούσε να μιλήσει η βραχίλη του φωνή θα γινόταν κραυγή διαμαρτυρίας και πόνου.

Αυτός ήταν ο Κώστας Κωσταράς που έκανε έργο ζωής την αγάπη του για το χωριό το δε πέρασμά του και η μνήμη του θα μείνουν αιώνια για το Δολό.

Δολιώτισσα

ΑΠΟΚΡΙΕΣ (Παράδοση - Εθίμα)

Οι αποκριές, όπως σε κάθε τόπο, έτσι και στα χωριά του Παγονίου ήταν και είναι μέρος γλεντιού.

Δεν είναι χριστιανική γιορτή, αλλά επιβίωση ειδωλολατρικών εθίμων, που η εκκλησία μας μάταια προσπάθησε να ορθώσει. Ο Χριστιανός τα δέχτηκε επειδή, προτού αρχίσει η Μεγάλη Σαρακοστή που κρατά (7) εβδομάδες και τότε θα νηστεύει, νιώθει την ανάγκη να γλεντήσει και να ξεσκάσει.

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΒΑΡΔΗ

Βασικό στοιχείο της Αποκριάς είναι οι διάφορες μεταμφιέσεις (μασκαρέματα-μασκαράδες-καρναβάλια όπως συνήθως λέμε στα χωριά μας) και οι έξι άλλες εκδηλώσεις των ανθρώπων. Οι εκδηλώσεις αυτές αρχίζουν απ' την τσιμποκέ- μπη, συνεχίζονται την πρώτη Κυριακή των Αποκριών, την επόμενη Κυριακή της Τυροφάγου και τελειώνουν την Καθαρή Δευτέρα.

Την πρώτη Κυριακή των Αποκριών όλες οι νοικοκυρές φτιάχνουν την νόστιμη και λαχταριστή κρεατόπιτα. Από την άλλη μέρα σταματούν να τρώνε κρέατα, αλλά όλη την εβδομάδα τρώνε σβάρνα όλα τα γαλακτερά. (Αυτά βέβαια ίσχυαν τα παλιά εκείνα καλά χρόνια, ενώ τώρα δυστυχώς αρτένουνται οι περισσότεροι ακόμη και την Μεγάλη Εβδομάδα).

Την Κυριακή της Τυρινής όλα τα σπίτια στο Παγώνι μοσχομύριζαν απ' τις τυρόπιτες-λαχνοπίτες και τηγανιτό Βακαλάο.

Εκείνα τα χρόνια όλοι οι νέοι του χωριού αυτή τη μέρα επισκέπτονταν τους γεροντότερους στα σπίτια τους, άλλοι ντυμένοι καρναβάλια και άλλοι όχι, να ευχηθούν και να πάρουν την ευχή τους. Εκεί η κάθε νοικοκυρά τους φέλιε τυρόπιτα βακαλάο και γλυκό κρασί.

Τρώγαμε-πίνανε και γλεντούσανε μέχρι τα βαθιά μεσάνυχτα. Σήμερα σε ελάχιστα χωριά διατηρείται το ωραίο αυτό έθιμο ενώ οι περισσότεροι νέοι γλεντάνε στις ταβέρνες, στα κέντρα κ.λπ. Την Κυριακή το βράδυ όλη η οικογένεια έτρωγε σαν τελευταίο αρτήσιμο φαγητό από ένα βραστό αυγό (χάψα) που τους το έδινε ο αρχηγός της οικογένειας με την ευχή «Με το αυγό θα κλείσετε το στόμα με το αυγό θ' ανοίξει».

Αυτό σήμαινε ότι αρχίζει η Σαρακοστή και θα ξαναρχισθούν το Πάσχα με τα κόκκινα αυγά.

Την Καθαρή Δευτέρα ο κόσμος ξεχύνεται στην ύπαιθρο, πετάνε χαρταετούς (σιαμαντού-

ρες) τρώνε νηστήσιμα φαγητά (Λαγάνες, ταραμιά, ελιές, τρουσιά, χαλβά κ.λπ.) και διασκεδάζουν.

Το βράδυ μικροί-μεγάλοι μαζεύονται στην πλατεία του χωριού ανάβουν τρανές φωτιές και τον Καρνάβαλο γλεντάνε και τραγουδώντας χορεύουν.

Στα τραγούδια της Αποκριάς, πάνω στην ξενοιασιά του φαγητού και του ποτού και του ευθύμου χορού, γίνεται η ένα φυσιολογικό φαινόμενο. Τέτοιες ώρες οι αναποδιές της βιοπάλης και γενικά της ζωής φαίνονται μικρές και ασήμαντες. Ακόμη και ο τρομερός θάνατος αντικρύζεται με περιφρόνηση. Πανελλήνιο σχεδόν είναι το εύθυμο χορευτικό τραγούδι που κυριαρχεί εκείνες τις ώρες:

Τουτ' η γης που την πατούμε
όλοι μέσα θε να μπουέ
τουτ' η γης, με τα λουλούδια
τρώει νιούς και κοπελούδια.
Τουτ' η γης που θα μας φάει
δώστε της κλωτσιά κι' ας πάει.

ΔΩΡΕΕΣ

ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΔΟΛΟΥ

* Καραγιάννη Αριστούλα δρχ. 5.000 στη μνήμη Στεφάνου Κυριαζή

* Βασιλείος και Δημήτριος Νάτσικας δρχ. 25.000 στη μνήμη των γονέων τους Μιλτιάδη και Ανδρομάχης.

* Κωσταρά Βασιλική δρχ. 5.000 στη μνήμη συζύγου της Κων/νου

* Βασιλείος Ζωίδης του Δημητρίου δρχ. 6.000 στη μνήμη του παιδιού του

* Πέτρος Χαρταλής δρχ. 8.000

* Ο Ιωάννης Στόλης άφησε για τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου 70.000 δραχμές.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΑΦΕΝΕΙΟΥ

Συνεχίζοντας τις προσφορές υπέρ του καφενείου η επιτροπή έλαβε τις παρακάτω προσφορές και ευχαριστεί θερμά τους δωρητές:

* Αγγελα Μπέτιου 500 δολάρια
* Ηλιάς Μπέτιος 500 »
* Λευτέρης » 500 »
* Παύλος » 500 »
* Μαρίκα Λιόλη 500 »
* Πότσης Δημήτριος 20.000 δραχμές
* Μέξης Κων/νος 20.000 »

Ιστορίες του Χωριού

Θεραπεία της Βασκανίας

Τον Α. Κουτσουμπάνα

Η καμένη η μάλε από την ώρα που ξύπνησε ήταν ανήσυχη. Έρχονταν γύρω στο δωμάτιό της, πήγαινε στο κόνιομα, κάτι μουρμούριζε, έκανε το σταυρό της και πάλι ξανά έφευγε. Ύστερα πήρε το θυμιάτο, έβαλε δυό-τρία κάρβουνα μέσα, έριξε δυό σπριά θυμιάμα, πήρε στη ντρομπολίστα που ήταν στη μέση στο δωμάτιο, τη θυμιάτσε δυό-τρεις φορές, ξαναπήγε στο κόνιομα, άφησε το θυμιάτο κι' έκανε το σταυρό της τρεις φορές.

Η στεναχώρια της ήταν μεγάλη γιατί ένα μήνα τώρα παιδεύονταν να βγάλει μια στάλα βούτρο και κάθε φορά που ντρομπούλαγε της κόβονταν, ως που χτές πέρασε ο γελάδρης να πάρει το χάκι του και της είπε πως η ντρομπολίστα της είναι μαπασμένη.

Η αλήθεια είναι πως ήτανε μια ντρομπολίστα άλλο πράμα. Σούχε κάτι κεντρία γύρω-γύρω, κάτι σκαλιστά λουλούδια άλλο να τα βλέπετε κι' άλλο που σας λέω. Της την είχε φέρει από τη Σωπηκή ο μακαρίτης ο άντρας της.

Τώρα ήταν έτοιμη να ρίξει το γάλα κι' αρχίσει το ντρομπολίσμα, αλλά τη σταμάτησε η φωνή της γειτόνισσας που είχε μπει κι' όλες μέσα στο δωμάτιο.

— Τώρα θα βάλω να ντροπολίσω είπε η μάλε κι' έκασε σ' ένα σκαμνί.

Έρθε χτές ο γελαδής και σαν του πια πως δε χωρίζει το βούτρο μου λέει:

— Η ντρομπολίστα μάλε θέλει ξεμάρπασμα.

— Και να σου πω την αλήθεια, εγώ θυμήθηκα τον πεθερό μου πούχε βάλε τις κόττες να πηδήσουν τη ντρομπολίστα και χτές το

γώμα την έβαλε κι' εγώ στην πόρτα, την πήδαν κάμποσες φορές οι κόττες και ύστερα τη ζεμάτισα από μέσα και τώρα είμαι έτοιμη να ρίξω το γάλα.

— Αμ' καλά μωρ' γιαστραπή, όπ' έκαμες, έκαμες είπε η γειτόνισσα, αφού ζεμάτισες τη ντρομπολίστα, κείνες τις κουτσουλές στη μέση τις άφηκες απ' δώ;

— Τις άφηκα επιτήδες να δώχουν το κακό μάτι.

— Και χάθηκαν τα ξόρκια πώ- βαλες τις κουτσουλές, να δώξουν το κακό μάτι; Δε μπορούσες να βάλεις νερό σ' ένα ποτήρι και τρεις σταλαμαπές λάδι από το καντήλι να ύστερα να ρίξεις ένα κάρβουνο, να αναμάν; Ακόμα, να κόψεις δυό, ξυλάκια, να τα δέσεις σταυρωτά και να τα κρεμάσεις στη ντρομπολίστα; από κάτω-κάτω να κρεμάσεις ένα σκόρδο.

— Αμ που ξέρω κι' εγώ μωρ' κοπέλα, εσείς οι νιότεροι ξέρετε καλύτερα.

— Και δε μου λες μάλε που είναι το γάλα να το ιδώ; αυτού τό- χεις; και βούτρε μέσα στο γάλα το μικρό της δάχτυλο ως τη μέση. Άχ μωρέ μάλε τούτο το γάλα κεί- τεράς να σου χωρίση βούτρο; Αμ ένα χρόνο να χτυπάς το σφυγμήλι στον πάτο της ντρομπολίστας δε θα σου χωρίσει.

— Γιατί μωρ' κοπέλα.

— Γιατ' είναι παγωμένο. Για να χωρίση το βούτρο πρέπει το γάλα ν' είναι χλειό. Κατάλαβες νάναι χλειό μάλε.

Η καμένη η μάλε εδώ και χρό- νια πήγε στη θεοούλα της στη βα- σιλεία των ουρανών.

Ότι μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι.

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ

ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΔΟΛΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

26 Γενάρη στις 12 το πρωί 75 Δολιώτες ανταποκρινόμενοι στην τηλεφωνική πρόσκληση του αδρανοποιημένου συμβουλίου της Αδελφότη- τος, που ζωντανέψε τις τελευταίες μέρες βρεθήκαμε στο Συντρίβανι (τα- βέρνα στο Πολύγωνο) για να κάνουμε την Βασιλόπιτα για τον καινούργιο χρόνο 1992. Κι' ακόμα να ζήσουμε και να ζωντανέψουμε παλιές χα- ρούμενες αναμνήσεις και να προβληματιστούμε γιατί τον τελευταίο και- ρό όλοι μας έχουμε αδρανοποιηθεί και αποσυνδεθεί και κλειστεί ο κα- θένας στο καβούκι του. Και το κλείσιμο αυτό δεν είναι μόνο λόγω του χειμώνα, ενώ τόσες γλυκιές κι' ευχάριστες αναμνήσεις ζωντανεύουν στις ψυχές μας, όταν βρισκόμαστε μαζί με κάποιους χωριανούς που ζήσαμε κάποτε ευχάριστες, αλλά και πολλές φορές και θλιβερές στιγμές. Κι' ακόμα τόσο προβληματισμού περιμένουν με την ενεργοποίησή μας να βρούμε τη λύση τους.

Και η δραστηριοποίηση και ενεργοποίησή μας αυτή με την μεγάλη προσφορά και θυσία μας θα υποβοηθήσει στη λύση και τελείωση και ολοκλήρωση των προσπαθειών κάποιων δικών μας ανθρώπων εκεί κάτω στο Δολό (ατόμων και φορέων: Κοινότητα, εκκλησία, αγροτικός σύλλο- γος, πολιτιστικός σύλλογος), προσπαθειών που αποβλέπουν στη διαφύ- λαξη, τη συντήρηση και τον ευπρεπισμό εκείνων των κτημάτων που οι παλαιοί μας παρέδωκαν. Αυτές οι σκέψεις μ' έκαναν να πάρω το μικρό- φωνο και 1) να ευχηθώ σε όλους μας «καλώς» ως έρχομαι στη συγκέντρω- ση για το κόψιμο της πίτας και καλή διασκέδαση» 2) να βοηθήσουμε στο- ζωντανέψουμε και στη δραστηριοποίηση της Αδελφότητας που τον τελευταίο καιρό βρίσκεται σε ληθαργικό μαρμαρό και 3) να προσφέρουμε για τα έργα που εκτελούνται στο χωριό, όσο μπορούμε μεγαλύτερη ενίσχυση και προσφορά, γιατί το πολύ των πολλών γίνεται παρα πολύ και υπο- βοηθείς την τέλεια τελείωση του έργου. Εκείνοι εκεί κάτω άρχισαν το έργο και περιμένουν από μας να βάλουμε βαθεία το χέρι μας στην τσέπη μας, ώστε η προσφορά μας να είναι σημαντική, μεγάλη.

Το έργο όπως άρχισε πρέπει και να τελειώσει και γι' αυτό γίνεται γενναία και μεγάλη την ενίσχυση του από όλους μας. Και καλός αιωνός οι προσφορές που ακούστηκαν εκεί στην συγκέντρωση που ήταν:

α) 50.000 δραχμές β' δόση από το Βασίλει Πωτή
β) 50.000 » β' δόση από το Χριστόφορο Μούστο
γ) 20.000 » από το Νέκο Παγονή και

δ) για να μην ακούσω το «Δάσκαλε που δίδασκες και λόγο δεν εκρά- τεις δηλώνω κι' εγώ τη δική μου κατάθεση δεύτερης δόσης ισοδότησης με την πρώτη. Είχε τακτοποιηθεί κάθε παράση από τραπέζι της κι' άρχισε το σεργιάνισμα του φαγητού και όλοι το τοιμολογούν το μετέδωκε και ρου- φούν γουλιό-γουλιό το κρασί τους. Κι' η παιδική μουσική κομπανία, γνωστή και από προηγούμενη-προτεραιότητα, συνένταξη, με παιδιά και τραγουδία του τόπου μας έδιναν μια ξεχωριστή νότα στην ατμόσφαιρα.

Και κάποια στιγμή γέλασαν από τη Φανή Δημοπούλου που την αποκά- λεισαν Ντίβα του Παγονίου τραγουδιστή να μας πει ένα τραγούδι πριν αρχίσει ο χορός. Κι' εκείνη με τη συνοδεία της μουσικής κομπανίας μας πρόσφερε ένα ολιγόλεπτο ποτ-πουρί από το πλούσιο ρεπερτόριό της. Και κάτω από τα γελοιοποιημένα των παρευρισκόμενων παρεχόμενα τη θέση της στους χορευταράδες, που έτοιμοι περίμεναν τη σειρά τους. Κι' άρχισε ο χορός με τους Παγονίσιους σκοπούς που αρκετοί από τους παρευρεθέντες έλαβαν μέρος στο χορό με όρεξη και κέφι για αρκετές φορές. Κάποια στιγμή η αντιπρόεδρος έκοψε τη Βασιλόπιτα και νεαρές κοπέλες τη μοίρασαν σ' όλους τους συνδαιτυμόνες. Η Αλ. Ιωάν. Κουβαρά ήταν η τυχική της χρονιά και αντί να πάρει κατέθεσε 5.000 δραχμές για την ενίσχυση των σκοπών της αδελφότητας και επακολούθησε και μια σειρά από προσφορές για τον ίδιο σκοπό από τους παρακάτω συ- χωριανούς μας κατ' αλφαβητική σειρά.

1. Κουβαρά Αλ. Ιωάν. δρχ. 5.000. 2. Διαμαντόπουλος Ιω. δρχ. 5.000. 3. Ζωίδης Αναστάσιος Σταυρ. δρχ. 5.000. 4. Ζωίδης Βασιλείος Δημ. δρχ. 5.000. 5. Ζωίδης Ηλίας Χριστόφ. δρχ. 5.000. 6. Ζωίδης Τη- λεμάχος Δημ. δρχ. 5.000. 7. Κουβαράς Ελευθέριος δρχ. 5.000. 8. Κω- σταπάνα Βενετία δρχ. 10.000. 9. Λιδώλης Γεώργιος δρχ. 5.000. 10. Λι- δώλη Νόρα δρχ. 5.000. 11. Λιδώλης Παναγιώτης δρχ. 5.000. 12. Μου- στόπουλος Ιωάν. » δρχ. 5.000. 13. Συράκος Παναγιώτης δρχ. 5.000. Σύνολον δρχ. 70.000.

1η Σημείωση: Ο 2ος και ο 13ος είναι γαιτροί Δολιώτες.
2η Σημείωση: Πρόεδρος (1990) είχα γράψει τα παραπάνω μου για την απουσία πολλών συγχωριανών μας από το κόψιμο της πίτας.

Να γράψω και φέτος πάλι τα ίδια: Τι θα βγει; Στον κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόνια (για μερικούς).

Σ.Ε. Παγούνης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

1) Στην οικογένεια του Νικολάου Υφαντή για τον αρραβώνα του γιού τους Θω- μά με την Αικατερίνη Αντω- νίου ευχόμαστε να ζήσουν και καλά στέφανα.

2) Στην οικογένεια του Θωμά Γουρδούκη για τον αρ- ραβώνα της κόρης τους Σο- φίας με τον Ιωάννη Ζώτο ευ- χόμαστε να ζήσουν και καλά στέφανα.

3) Στην οικογένεια της Πολυξένης Πανταζή για τον αρραβώνα του γιού της Κων- σταντίνου με την Δήμητρα Μπότση, ευχόμαστε να ζή- σουν και καλά στέφανα.

4) Στην οικογένεια του Θε- μιστοκλή Κιτσανού για τον αρραβώνα της θυγατρός τους Μαργαρίτας ευχόμαστε να ζήσουν και καλά στέφανα.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

— Τελέστηκε στο Δολό μνημόσυνο με τη συμπλήρω- ση χρόνου από το θάνατο του Κωσταντίνου Κωσταρά.

— Τελέστηκε στη Θεσσα- λονίκη μνημόσυνο με τη συ- μπλήρωση χρόνου από το θά- νατο του Ιωάννη Κωσταρά.

ΓΑΜΟΙ

— Στην οικογένεια της Ανθούλας Σακελλαρίου για το γάμο της κόρης της Μερ- πης ευχόμαστε να ζήσουν.

ΘΑΝΑΤΟΙ

— Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Δολό ο Φώτης Στράτος.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στα Ιωάννινα ο Χριστόφορος Ζαμπέλας.

— Πέθανε στα Ιωάννινα και κηδεύτηκε στο Δολό ο Αριστοτέλης Ζωίδης του Βα- σιλείου.

— Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Δολό ο Ιωάν- νης Στόλης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Κοινοτικό Συμβού- λιο της κοινότητας Δολού Παγονίου θεωρεί υποχρέω- σή του να ευχαριστήσει θερ- μά το σύλλογο Ιωαννίνων για τη δωρεά μιας γραφο- μηχανής που τόσο ανάγκη την είχε, καθώς και κουρτί- νες για τα παράθυρα του γραφείου.

ΠΙΞΑΝΕ
ΛΑΔΙ
ΣΤΟ
ΛΥΧΝΑΡΙ

* Καρακίτσιος Σπύρος 2.000
* Μπακόλα Μαγδαλινή 2.000
* Παππάς Αναστάσιος 5.000
* Ζέγκλας Γεώργιος 3.000
* Αναστάσιος Δημήτριος 2.000
* Αναστασίου Κων/νίος 2.000
* Σινώγαλος Ιωάννης 2.000
* Σογόπουλος Ιωάννης 2.000
* Φούκος Γεώργιος 2.000
* Φούκος-Νέσση Παν. 3.000
* Φούκος-Συρακούλη Ευθυμία 5.000
* Σπύρος Ζωίδης 2.000
* Αναστάσιος Ζωίδης 2.000
* Περσεφώνη Περδώνη 1.000
* Κρίκης Ιωάννης 5.000
* Σιουλίας Παναγιώτης 2.000
* Μπότσης Αντώνιος 5.000
* Μπότσης Λάζαρος 1.000
* Γουρδούκης Βασίλειος 1.000